

Megjegyzések Bolyai Farkas „Erdészeti csonka munkája” című cikksorozathoz

Az E.L. 1997-es 1-6-ig terjedő számában, a fenti cím alatt közzétették Bolyai Farkas erdészeti tárgyú munkáját.

A munka keletkezésének és felfedezésének körülményeit, Kintses (ő volt az első, aki Bolyai kéziratát megjelentette) a műhöz csatolt jegyzetekben ismertette. A munka 1906-ban történt első megjelenése óta, már több szerző foglalkozott Bolyai erdészeti munkásságával. A cikkeiből megtudhattuk, hogy Bolyai kéziratát az 1820-as évek elején írhatta meg, miután 1820-ban egy erdélyi erdőfelügyelői állást megpályázott. Miután Bolyai az állást nem kapta meg, a szerzők egy része arra a következtetésre jutott, hogy ennek magyar nemzetisége és református vallása, volt az oka. A kézirattal kapcsolatban pedig az az állítás, hogy ez volt az első magyar nyelvű erdészeti szakírás. Mivel ezzel a témával – már évekkel ezelőtt – szintén foglalkoztam és más következtetésre jutottam, szeretném ezt közölni.

A szerzők közül Oláh Anna volt az, aki eddig ezzel a témával a legbehatóbban foglalkozott. Egy igen érdekes tanulmányban, új adatok közlésével, gazdagította a nagy matematikussal foglalkozó irodalmat.

Mivel kutatásainak eredményét a közelmúltban egy erdészeti történeti szakosztálygyűlésen (1994. február 23-án, Budapest), valamint egy 23 oldalas tanulmányban ismertette („Bolyai Farkas erdészeti munkássága” Budapest, 1994), ezért főleg az ő állításait elemzem.

Ezek a következők:

1. Bolyai magyar nemzetisége és református vallása miatt lett mellőzve az erdőfelügyelői állás betöltésénél. Oláh tanulmányában részletesen tárgyalja az állás megpályázásának (amely egy konkurzus – versenyvizsga – keretében történt) körülményeit és Bolyai különböző magas erdélyi hivatalok által való ajánlását az erdő-főfelügyelői székre. A tanulmányból megtudjuk, hogy 29 pályázó közül a Kincstartóság az első helyre gróf Carl von Bresslert, selmeci bányatanácsost, Metternich pártfogoltját, a második helyre pedig Bolyai Farkast jelöli. Az udvari kamara azonban más szempontok szerint dönt és megváltoztatja a sorrendet. Bressler után Gross Józsefet (a kismartoni eszterházi erdészeti intézet volt tanárját – megjegyzés tőlem), a harmadik helyre pedig Rath Ignatz galíciai erdőmestert jelöli. A végleges döntés után azonban Rath nyeri el az állást.

Ezután Oláh összehasonlítja az udvari kamarának Bolyairól és Rathról a különböző hivatalok jelentése és ajánlása alapján összeállított jellemzését és arra a következtetésre jut, hogy: „Amennyiben csak a mellékelt feljegyzések alapján döntöttek a bírúk, úgy Bolyai azért volt vesztes, mert az erdélyi hivatalok ajánlása egy protestáns személyt illetően nem nyomtak ugyanannyit a latban, mint az osztrák birodalmi hatóságok ajánlása egy galíciai személy érdekében. Korabeli forrásokra hivatkozunk, amikor azt állítjuk, hogy Bolyai magyar nemzetisége és református vallása miatt nem nyerhetett a galíciai erdőmesterral szemben, akit végül is 1822-ben megbíztak az állással.”

A többi szerző közül akik eddig ezzel a témával foglalkoztak, tudtommal csak Szily Kálmán (Adatok Bolyai Farkas Életrajzához, Budapest 1884) tér ki Bolyainak az állás betöltésénél való mellőzésére. Szily szerint: „Bolyai súlyos anyagi zavarokba sodródott, úgy hogy 1820 táján komolyan elhatározta, hogy a tanári pályával végképp szakít és állami hivatalért folyamodik. Evégből egy akorkoriban üresedésben levő kincstári főerdézi állomás elnyeréséért pályázott is és saját nyilatkozata szerint 40 db könyvet tanult meg, hogy magát a hivatalra képesítse, mindamellett – vagy azért mert a tudós professzorból nem néztek ki elég ügyes főerdészt, vagy pedig protestáns vallása miatt – a hivatalt a magyar tudományosság nagy szerencséjére, más nyerte el s Bolyai megmaradt továbbra is a tanári pályán.”

Szily tehát csak feltételezi, hogy protestáns vallása miatt nem kapta meg az állást. Magyar nemzetisége miatt való mellőzésről ő nem ír.

A régi osztrák császári hivatalok magyar ügyekben és magyar személyeket érintő döntéseivel szemben (történelmi múltunk alap-

ján) való bizalmatlanság érthető. A legmagasabb birodalmi hivatalok azonban tudták, ha az ügy érdeke (ebben az esetben a leromlott erdélyi erdők szakszerű kezelése) úgy kívánta, tárgyilagos döntéseket is hozni. Ha ez nem így lett volna, akkor nehéz volna megmagyarázni, hogy miért nem gróf Bressler selmeci bányatanácsost, Metternich pártfogoltját (Metternich kancellár ekkor hatalmának a tetőpontján állott), hanem Rath galíciai segéderdőmestert (mert csak segéderdőmester volt – megjegyzés tőlem) nevezték ki az erdőfőfelügyelői állásra. Bolyai mellőzésének más oka volt.

Az udvari kamara a jelöltekről leadott szakvéleményében többször hivatkozik az 1810-ben kibocsátott „Instruktion für die Ober-Forstinspektoren” (utasítás az Erdőfőfelügyelők részére). Ebben az utasításban, 23 §-ban részletesen meg volt határozva az erdőfőfelügyelői joga, kötelessége és hatásköre. A legdöntőbb ezen a téren az utasítás 22. §-a. „Azonban, hogy derekas erdész hivatalnokok alkalmazásában biztosak legyünk, a következőkben erdészről (Revier-Förster) felfelé senkit sem lehet alkalmazni, aki vagy Selmeci erdészeti tudományokat nem hallgatott, vagy erdőfőfelügyelő által nem lett vizsgáztatva és mindkét esetben egy bizonyítványt nem kapott, amelyben határozottan kifejeződik, hogy ő csupán az alsó, avagy a felső szintű erdészeti szolgálatra is alkalmas.”

Tehát ha az udvari kamara a tekintélyét meg akarta őrizni, akkor csak ilyen értelemben dönthetett. Mivel Bolyai az előírt igazolványokkal nem rendelkezett, így az erdőfőfelügyelői állás betöltésénél nem jöhetett számításba.

Ki volt azonban Rath Ignatz („a galíciai személy”), aki az állást elnyerte. Oláh, mivel nem szakmabeli, nem tudhatja, hogy Rath korának egyik legképzettebb erdész szakembere volt.

A selmeci Erdészeti Tanintézetben Wilchensnek, a magyar erdészeti felsőoktatás megalapítójának, első növendéke, majd első tanársegédje. Ő alkalmazta először erdészeti térképeken a domborzati viszonyoknak, rétegvonalakkal (isohypsa) való ábrázolását. A selmeci Erdészeti Tanintézetben 1811-től 1818-ig tanított. Majd 1818-tól 1821-ig a galíciai kamarai sóbánya uradalom szolgálatában segéderdőmester. Utána 1822-től 1827-ig (korán bekövetkezett haláláig) Erdély erdőfőfelügyelője.

A róla való ismeretek birtokában bátran lehet állítani, hogy az erdőfőfelügyelői szék betöltésénél Rath személyében a legmegfelelőbb jelöltre esett a választás.

Bolyai „mellőzésén” pedig ne keseregjünk, mert ha elnyerte volna az erdőfőfelügyelői állást, akkor nevét valószínűleg ugyanúgy elfelejtették volna, mint Rathét. A világ pedig egy magyar géniusz nevével és alkotásával (minden matematikai munkája csak a „mellőzés” után, 1829-től kezdve jelent meg) szegényebb volna.

2. Bolyai Farkas Erdészeti csonka munkája az első magyar nyelven írt erdészeti szakmű.

Oláh erről így ír: „Az erdők ültetése, védelmezése és ésszerű kitermelése terén leszárt következtetéseiből megszületett az első magyar nyelvű erdészeti tanulmány. Majd máshol: „A tanulmány szakkörökben nagy feltűnést keltett, ugyanis megállapítást nyert, hogy az 1820-as években kelt írás az első magyar nyelvű erdészeti szakírásnak kell tekinteni.” Kintses ezt az elsőséget csak feltételezi: „hogy jövődó hivatalának megfelelően, saját nyilatkozata szerint 40 drb. könyvet tanult át és írta 5-6 tömött ívű igen érdekes és e szakmában talán első magyar kis munkáját az erdészetről.”

A magyar erdészeti irodalom bibliográfiájából azonban ismert, hogy Bolyai erdészeti munkáját több más magyar nyelvű, erdészeti témájú munka előzte meg. Befejezésül még csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy Bolyai ezen munkájának bírálatára ugyanúgy mint Kintses, én sem érzem magam hivatottnak. Egy bírálat igazságtalan is volna, mivel erdészeti munkájának sem elejét, sem végét nem ismerjük.

Gondoljunk azonban mindig erdész öntudattal arra, hogy múlt századbeli legnagyobb matematikusunk nem tartotta magát kicsinek szakmánk kérdéseivel magyar nyelven foglalkozni akkor, amikor magyar erdőgazdálkodás sajnos, még ún. gyerekcipőkben sem létezett.

Leipold Árpád

**Szegedi Szakképzési Napok
keretében került sor a Kiss Ferenc
Sport Kupára**

Kosárlabda

Örökifjak	Ifjak
<i>Csapatkapitány:</i>	
Balsay Miklós	Lukács Sándor
<i>Csapatagok:</i>	
Holdampf Gyula	Bácsics János
Kisteleki Péter	Bucsay Csaba
Kelemen Zoltán	Csató József
Pápai Gábor	Csonka Tibor
Sódar Pál	Fehér István
Szekeres Péter	Gaál Imre
Szente László	Jung László
	Kocsis Tamás

Eredmény: 11:10 első féldő

10:1 második féldő (az ifjak jobban lemerevedtek a szünetben a látottaktól (tánc))

21:11 az örökifjak javára, így a kupát ismét ők nyerték. A legponterősebb játékos az örökifjak csapatából került ki: Kisteleki Péter.

Labdarúgás:

Négy csapat nevezett, ezek ábécé sorrendben:

DALERD Rt. SE csapatkapitány: Vass Sándor

KEFAG Rt. SE csapatkapitány: Sódar Pál

NEFAG Rt. SE csapatkapitány: Szébeni László

PILIS Rt. SE csapatkapitány: Géczi Béla

Az egyes csapatokat erősítették (gyengítették) a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola SE tagjai.

Eredmény:

1. KEFAG Rt. SE
2. NEFAG Rt. SE
3. PILIS Rt. SE
4. DALERD Rt. SE

Gólkirály: Huszárik Béla (KEFAG)
Legjobb kapus: Zsibók András (PILIS)
Legszébb gól: Sódar Pál (KEFAG)
Fair play díjas: Géczi Béla (PILIS)
Nádaskai Gábor

Az 1848-as szabadságharc 150. évfordulója alkalmából

Dr. Madas András

erdőmérnök „Széchenyi”-díjat,

Zádor Márta,

a Soproni Egyetemi Könyvtár

főigazgatója „A művelődés

szolgálatáért” díjat vehettek át

Göncz Árpád

köztársasági elnök úrtól.

GRATULÁLUNK!

**Az OEE jubileumi kiállítását
336 000 látogató tekintette
meg Ópusztaszeren.**

Az erdőgazdálkodás területén kifejtett magas színvonalú tevékenysége elismerésül **PRO SILVA HUNGARIAE – MAGYAR ERDŐKÉRT DIJBAN** részesült: **dr. Bencze Lajos**, a Soproni Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára, a mezőgazdaságtudomány kandidátusa; **Frank László**, az Állami Erdészeti Szolgálat egri igazgatósága nyugalmazott igazgatóhelyettese; **Müller János**, a Gyulaj Rt. vezérigazgatója.
Gratulálunk!

Kérjük az 1967/68., valamint az 1972/73. tanévben a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti Technikumban, illetve Szakközépiskolában végzett osztálytársainkat, jelentkezzenek a 30 és a 25 éves találkozó sikeres megszervezése végett.

A találkozók időpontja: 30 éves 1998. június 27.

25 éves 1998. július 11.

**Címünk: Égető Gábor, ill. Halápi Nándor 6721 Szeged, József A. sgt. 26.
Telefon: (62) 323-166.**

DR. CZERNY KÁROLY

A kilopott akácerdők feljavítása

Az Erdészeti Lapok 1996. márciusi számában, „Rekviem egy akácérdőért” című cikkemben bemutattam azt a városszéli akácérdőt, melyet a „megélhetési bűnözők” galádul kiloptak.

Az akácokat azonban nem olyan fából faragták, hogy csak úgy hagynák magukat kipusztítani, ezért dacolva az orvfavágók mesterkedéseivel, tuskóikról évről évre újrasarjadtak, sőt szerteágazó gyökereikről is útnak indítottak egy-egy újabb fa-csemetét.

Amikor végre lett tulajdonosa (17 fő!) ennek az alig nyolc hektárnyi területnek, felkértek, ugyan mondanám meg, hogy mi is itt a teendő, mert aki kilopta a fákat, azt nem lehet megbüntetni, akik viszont nem őrizték rendesen azokat, azokkal bármi is megtörténhet.

A feladat nem is volt olyan egyszerű, mert lévén az erdő meghatározhatatlanul vegyes korú, tisztításról már nem beszélhettünk. Gyéríteni is csak törzskiválasztgató módon lehetne, a véghasználat pedig csak néhány, véletlenül megmaradt, kiszáradt vagy széltörött fára vonatkozhat.

Leginkább a csoportos száraló vágás fogalmát lehetne ráhúzni erre a területre, merthogy az „orvfavágó kollégák” éjszakánként általában facsoportokat loptak ki, de nem igazán készülhettek a tananyagból, mert egy-egy páasztát vagy átlót is belenyestek az erdőbe.

Az engedélyt végül is törzskiválasztó gyérítésre kértük meg „részben eü.” megjegyzéssel.

Az egészségügyi megjegyzés a kis erdei tuskómanócskákra (nem politikai manók) vonatkozott, melyek a magasra hagyott tuskók többszöri sarjadzása, majd újbóli visszalopása során alakultak ki.

A tuskómanók amolyan féllábú, szoknyás kis szörnyetegek, több karral, alacsony pocakkal és furcsa fülekkel, melyek leginkább antennákra emlékeztetnek, ahogyan a legutolsó sarjadzás megteremtette őket, és amelyeket ezidáig még nem volt érdemes újra lelopni.

A tuskómanókat tehát tőre vágtuk a néhány megmaradt bőhönccel egyetemben, várva az egészségesebb tősarjakat, a sorközöket pedig megtárcsázzuk, remélve a felszín közeli, megszagattott gyökerek jobb sarjadzását is.

A meglévő fiatal fákat felmetszettük, és az egészséges sarjcsoportokat is 1-2 szárra vágtuk, hogy jobb növekedést érjenek el.

A nagyobb foltokba majd néhány erősebb nemes nyár suhángot kell ültetni, hogy kissé „felpuhuljon” az állomány, néhány tulajdonos pedig nyír- és juharfát szeretne ültetni a felvállalt sorába, hogy érdekesebb, elegyes erdő alakuljon ki.

A kilopott erdők feljavításának tudománya, a „homogenizálás”, az egykorúsítás ma még csak gyerekcipőben jár, de nem nehéz megjósolni a gyors fejlődést sem, hiszen Bánó László egy más témájú cikkének címét idézve: „A fejlődésnek semmi sem szabhat határt”.

Gólya János okl. erdőmérnök

Erdészeti Forgalmazás
és Szolgáltatás

9400 Sopron, Roth Gyula u. 3.

Telefon: 99/320-010

Telefax: 99/320-010

Kacor, átlaló, zsírkréta, fajelölő festék, számozókalapács, fejsze, döntőék, mérőszalag, csörlő, közelítőlánc, erdészeti ásó, ágnyeső olló, ágfűrész, famagasságmérő, lejtfokmérő, munkavédelmi felszerelések és egyéb speciális erdészeti szerszámok, eszközök, műszerek kaphatók raktárról vagy megrendelésre.

Kérje 1998. évi színes, ingyenes Grube katalógusunkat, amely több mint 7600 féle árucikket tartalmaz.

Nagy örömmre szolgált az Erdészeti Lapok 1997. évi decemberi számában megjelent névsor az 1848-as szabadságharcot követő „első kötélkorszak” áldozatainak nevével. Az 1993-ban Kolozsváron megjelent névsor után szinte egyedülállóan a magyar sajtóban.

Csak segítésképpen közlöm azok adatait, akik kimaradtak. Gróf Batthyány Lajos az első kivégzett magyar miniszterelnök. Alurmann N. őrnagy. Felakasztották az országúton. Fuhrmann János eperjesi mézeskalácsos. Felakasztották Kísszebenben 1849. június 22-én. Rubicz ?. Főbelőtték Temesváron 1849. március 17-én. Ezenkívül még 23 ismeretlen áldozat nevét nem sikerült azonosítani: 3 Pest megyei polgárét, kettőt felakasztottak, egyet főbelőtték Pesten 1849. augusztus 14-én. Tizenhárom magyar Nádor-huszárt, akik haza akartak jönni a haza megsegítésére, tizenkettőt felakasztottak, egyet agyonlőttek Grázban, 1849. január 23-án. Öt földművest Makláron, négyet felakasztottak, egyet agyonlőttek Makláron 1849. márciusában. Két Sopron megyei polgárt, egyiküket felakasztották, másikat főbelőtték 1849. március 19-én Sopronban. Az 6 nevüket is szerepeltetni kell a Nyíri Erdészháznál. Halászy Károly tanító, gondolom egyezik azzal a személyel, akit még 1893-ban, Ócsán főbelőtték 1849. július 16-án.

Más források szerint az említett 13 huszár közül hatot Bruck an der Murban, 1849. június 23-án, a másik hetet pedig 1849. július 6-án Morburgban végeztek ki.

Jó lenne, ha az általam közölt adatokat egyeztetni lehetne az Emléktábla névsorát összeállító személlyel, mert így lenne az korrekt és az áldozatokhoz méltó.

Mészáros Gyula

XI. Erdészeti Világkonferencia

Az ERFA-TOURS Kft. szervezésében az Antalyában rendezett XI. Erdészeti Világkonferencián és Kiállításon egy kis létszámú, nyolc fős csoport próbálta meg felfedezni a világot, ill. a szakmát érdeklő kérdéseket. Az utazók között képviseltette magát az ERDŐSZÖV Rt., a Szombathelyi Erdészeti Rt., valamint a Császári Parkettaüzem.

Az antalyai XI. Erdészeti Világkonferencia alkalmával a következő szakmai beszélgetések történtek a résztvevők között:

Irodánk képviselőjében *Korycki Bernát* referens találkozott az utazás szervezésében közreműködő török ÖGER TOURS idegenforgalmi vállalat értékesítési osztályán dolgozó *Cengiz Yilmaz* úrral.

A megbeszélésen szóba került a közvetlen partneri viszony kialakításának szükségessége, hiszen az ERFA-TOURS eddig osztrák partnercégen keresztül tartotta a kapcsolatot az ÖGER-REL. A felvetésünket örömmel fogadta a török fél, hiszen évről évre növekszik a Törökországba utazó magyar turisták száma.

Találkozott egymással *Mihályfalvy István*, az ERDŐSZÖV Rt. vezérigazgatója és *Ferik Ilter* erdőmérnök, az antalyai erdészet egyik vezető munkatársa. A beszélgetés *Korycki Bernát* tolmácsolásával zajlott. Részt vettek még: *Telegdy Pál* (ERDŐSZÖV), valamint *Bíró Ferenc*, a Szombathelyi Erdészeti Rt. gazdasági vezérigazgató-helyettese.

A megbeszélés fő témái az erdőgazdálkodás és az ezzel összefüggő kérdések voltak. *Ilter* beszámolójából kiderült, hogy a területen főként cédrus- és píneardók találhatók, melyek az állami erdészet tulajdonában és gondozása alatt állnak. Törökországban főleg az utóbbi évtizedekben fordítottak gondot az erdőkezelésre, ennek jele, hogy megalakult az Erdészeti Minisztérium, amely összefogja az állami erdészetek tevékenységét. Az országban magánerdő-birtokosok elenyésző számban vannak: az erdők 98%-a az állam tulajdona.

Elhangzott néhány adat a törökországi erdőviszonyokról: Az ország 26%-a borított erdővel, ami kb. 20 millió hektárt jelent. Ez az adat akkor igazán érdekes, ha figyelembe vesszük, hogy az ország mindössze 44%-a alkalmas művelésre!

Az erdők 15%-át használja az ipari szektor: ez kb. 7 millió köbméter fa feldolgozását jelenti. Az erdészetekben és a faiparban dolgozók száma országsszerte meghaladja a 700 000 főt.

Szűkítve a kört, adatok hangzottak el az antalyai körzet erdeiről: a régió 56%-án található erdők, melyet 13 erdészet kezel. Tipikus fajfajta itt a pínfa fenyő, ill. a libanoni cédrus. A területen négy nemzeti parkot és egy természetvédelmi területet hoztak létre, amelyek a turisták által gyakran látogatottak, hiszen sok műemlék és természeti látnivaló található a területükön.

Fontos szerepet tölt be Antalya környékén a vadászat: évi másfél-kétfélmillió USD bevételt hoz a vadásztatás!

Találkozóra került sor *Neuman Nándor*, a Császári Parketta-gyár tulajdonosa és *Ömer Arslan* között, aki Antalyában bútort és faanyagértékesítéssel foglalkozik. Részt vett még *Korycki Bernát* is.

A megbeszélésen *Neuman* felvetette az együttműködési lehetőséget a két cég között, mégpedig olyan formában, hogy az általa előállított termékeket (többfajta parketta, lambéria) *Arslan* cége értékesítene Törökországban. *Arslan* érdeklődését felkeltette a lehetőség, bár szkeptikusan megjegyezte, hogy a törökországi lakberendezési szokások merőben mások, mint az európaiak: vidéken, a falvakban ismeretlen a parlóburkolás (döngölt padló, esetleg a tehetőseknél pallók), a városi háztartásokban sem használnak fa padlóburkolatot. Az igényes parketta padló egyelőre csak a gazdagok kiváltsága, s ezt a szűk piacot bőségesen lefedik a törökországi faipari vállalatok termékei. Ráadásul a nagy távolság miatt fellépő magas szállítási

A résztvevők. Balról az első a Szerző.

költségek valószínűleg nagyon megrágnák a magyar parketta árát.

Találkozott az ERDŐSZÖV Rt. két vezetője, *Telegdy Pál* és *Mihályfalvy István Ibrahim Geray* úrral, az Erdészeti Minisztérium képviselőjével, tolmács: *Korycki Bernát*. Fő témák: az erdőtelepítés, erdővédelem, az erdő- és a környezet kölcsönhatása voltak. Törökországban 1919 óta telepítenek rendezve, tudományos felmérések alapján erdőket. A munkálatok az Erdészeti Minisztérium felügyelete alatt folynak. Az erdőtelepítési projektet a Világbank is támogatja. Az új erdők telepítése több szempontból is fontos volt: kielégítik a növekvő faipari igényeket, csökkentik a talajeróziót, s a lakosok, turisták is kellemes perceként tölthetnek bennük.

1958-ban hozták létre az első nemzeti parkot, melyet 29 másik követett. Ezekben belül szigorúan védett „génparkokat” telepítettek a már említett Világbank támogatásával. A lakosok és a turisták előtt azonban ezek is nyitva állnak, sőt számos kemping működik az erdőkben! Az ország hegyes-völgyes domborzati adottságai, az egyenetlen csapadékeloszlás, a nem megfelelő mezőgazdasági művelés miatt hatalmas károkat okoz a talajerózió. Ez akkora mértékű, hogy a nagyobb esőzések utáni földcsuszamlások a hegyekben élő lakosságot is veszélyeztetik. Ezek megakadályozására, illetve az eróziós károk csökkentése végett országsszerte folynak az erdőtelepítések (főleg pínfa). Nehézséget okoz ugyanakkor a lakosság ellenállása: számos vidéken tiltakoznak a parasztok a telepítés ellen, hiszen ezzel szerintük az állam tovább csökkenti az amúgy is nagyon kevés mezőgazdasági termőterületet (pl. Taurus-hegység falvai).

Sajnos igen gyakran az újonnan telepített erdők is áldozatul esnek az igen gyakori erdő- és bozóttüzeknek. A forró, száraz nyár teljesen csapadékmentes, teljesen kiszárvá az erdősegeket. Ilyenkor az öngyulladás vagy az emberi felelőtlenség miatt pusztító tüzek erdők hektárait falják fel. (Sajnos az erdőtüzek nyomait mi is láthattuk Antalya környékén.) Ez ellen védekezni nem igazán tudnak az erdészetek, viszont olyan fontos szerepet játszik az életükben, hogy az Erdészeti Kongresszuson külön szekció foglalkozott a problémával. A megbeszélésen az ERDŐSZÖV Rt. munkatársai röviden szót ejtettek a magyarországi erdők tulajdonviszonyairól, illetve vagyonkezeléséről.

Az iroda képviselőjeként *Korycki Bernát* találkozott *Ms. Nagihan Bilgili*vel, a Bakhus Travel and Tours idegenforgalmi vállalat értékesítési munkatársával. Ez a cég a legnagyobbak közé tartozik Törökországban, ők szervezték például az Erdészeti Kongresszust is. Az együttműködési lehetőségek között felmerült a kölcsönös ki- és beutaztatási tevékenység. *Ms. Bilgili* örömet fejeztek ki afelett, hogy a kongresszuson magyar résztvevőket is üdvözölhettek, s kifejtette, hogy szívesen fogadnának további magyar utasokat is, függetlenül attól, hogy kulturális, természeti vagy szakmai-tudományos céllal érkez-

nek országukba. Számtalan programot és kirándulási lehetőséget sorolt fel, melyek feltétlenül számot tarthatnak a magyar kiutaztató irodák érdeklődésére. Komplette ügyintézészt ígért: a szállásfoglalástól a busztranszfereken át a fakultatív kirándulásokig mindent megszerveznek a vendégeiknek.

Az ERFA-TOURS ígéretet tett a velük folytatandó outgoing tevékenységekre, ugyanakkor felajánlotta, hogy ajánlatot küld magyarországi beutaztatással kapcsolatban.

A Hotel Polat éttermében *Bíró Ferenc*, a Szombathelyi Erdészeti Rt. gazdasági vezérigazgató-helyettese vendégül látta *Zeki Atát*, az Izmiri Erdészeti Hivatal munkatársát. A megbe-

szélésen részt vett még *Telegdy Pál*, *Mihályfalvy István*, valamint *Korycki Bernát*, aki tolmácsolt. Bíró F. ismertette az Erdészeti Rt. tevékenységét, szerepét a magyarországi részvénnytársaságok között.

Mr. Ata elmondta röviden az Izmiri Erdészet felépítését és ismertette tevékenységi köreit, illetve általános képet adott fejlesztéseikről, gondjaikról.

Mindkét fél hajlandóságot mutatott a további együttműködésre, beleértve a szakmai tapasztalatcseréket is.

Neumann Nándor

Fa

A kezdetektől fontos szerepet játszottak a fák az ember életében, azt tartották róluk, hogy szellemek laknak bennük. Valamikor halállal büntették azt, aki kivágott egy fát. Primitív törzseknél (bár nem szeretem ezt a kifejezést) azt hitték, ha egy ember levág egy faágat, akkor elveszíti egy végtagját. A különböző fákhöz fűződő babonák:

Bodzafa

Azt mondják, Júdás erre a fára akasztotta föl magát. Ugyancsak megvéd a villámtól, tán épp ezért. Nem szabad bevinni a házba, és csak baj származhat belőle, ha elégetjük a kandallóban. Már ha van.

Borókafenyő

A welsziek azt hiszik, hogy rendkívül ártalmas kivágni egyet is közülük – egy éven belül halált hoz. Erről a fáról mondják, hogy megmentette a kis Jézust szüleinek Egyiptomba való menekülésekor. Épp ezért: távol tartja a gonoszt.

Erdiefenyő

Ha villám sújtja, a babona szerint a terület tulajdonosa röviden elpatkol. Emberek, ne vegyetek erdőket!

Galagonya

Jó szerencsét jegyez, bár a legenda szerint Krisztus a belőle készült koronát viselte a kereszten (tövises). Egyetlen virágát sem szabad a házba bevinni. Ha viszont az ajtó fölött függ, elűzi az ártó szellemeket. Az

Babonák az erdőből

egész fát kivágni balszerencsét hoz. Fontos időjárásjelző: amíg a tél utolsó fagyva el nem múlt, nem virágozik ki.

Juharfa

Hosszú életet biztosít a gyerekeknek, ha keresztülhúzzák az ágai között a kicsit.

Mogyorófa

Szárai, hajban viselve, „kívánságsapkák”, kívánságunk teljesül.

Kőrisfa

Több nép mitológiája szerint az első embert kőrisfából alkották. Ha szárnyas magjai nem jelennek meg, az uralkodó meg fog halni. Szerelmi varázslásra is használják. Ha olyan levelet találunk, amelynek mindkét oldalán ugyanannyi rész van, az különösen szerencsés. Ruhánkban kell viselnünk. Észak-Angliában ha egy lány a bal cipőjébe teszi az ilyen levelet, az első férfi akivel találkozik, az lesz a férje. Nem tréfa!

Nyírfa

Egy keresztet helyezünk a bejárat fölé ebből a fából, megvéd a bajtól és szerencsétlenségtől.

Cseresznyefa

Európa nyugati felén szerencsés dolog, ha az első termést olyan nő eszi meg, aki nemrég adott életet egy gyermeknek. A „szeret, nem szeret, szívből, igazán”-t is ezzel játsszák, méghozzá a magjával és azt mondják: „Idén, jövőre, valamikor, soha sem”.

Rezgő nyárfa

Azt mondják, Krisztus keresztje ebből a fából készült, azóta is remegnek a levelei. Láz gyógyítására használják: lyukat fúrunk a törzsbe, a beteg körmének levágott végét beletesszük, becukjuk a lyukat – vége a láznak. Mindezt éjszaka kell csinálnunk.

Szomorúfűzfa

Hagyományos jele a fájdalomnak, különösen az elhagyott szerelmesekének. Ha egy gallyacskáját viseljük, elmúlik a fájdalom. De hogy a szerelem elmúlik-e?

Tiszafa

A holtak őrzőjeként ismert, sok temetőben nő ma is. Balszerencsés bolygatni hát. Néha a templomokat is ilyen fák közelébe építik.

Tölgyfa

Balszerencsét hoz, ha egyet is kivágunk, szent fa. Szerelmi varázslásokra is használják, de a szerencsét, gazdagságot is megmondja, ha kicsit körültekintően is.

Pályázat

A Mátra-Nyugatbükki Erdő- és Fafeldolgozó Részvénnytársaság Szilvássvárad Erdészete pályázatot hirdet **kerületvezető erdész** munkakör betöltésére.

Feltételek: erdésztechnikus végzettség, többéves szakmai gyakorlat

Előny: vadászat, illetve vadásztatás terén szerzett gyakorlat, idegen nyelvismeret.

Feladat: erdészkerületében a klasszikus fahasználati, erdőművelési, vadgazdálkodási tevékenységek végrehajtása.

Előzetes konzultációs lehetőség: a Szilvássvárad Erdészet vezetőjével

(Szilvássvárad, Egri út 16., tel.: 36/355-112, 355-446).

A pályázatokat a MEFAG Rt. Szilvássvárad Erdészete (Szilvássvárad, Egri út 16.) címére kell írásban benyújtani 1998. május 2-ig. A pályázatnak tartalmaznia kell a jelentkező szakmai önéletrajzát, illetve a végzettséget igazoló okirat másolatát.

Az erdő csodái

Az erdő fogalmát a szakirodalom a következőképpen határozza meg:

„Az erdő olyan összetett, bonyolult életközösség, amely nem csupán termőföldből és a rajta található faállományból tevődik össze, hanem a talaj, a klíma, a víz, valamint a mikroorganizmusok, növények, állatok egymással szoros kölcsönhatásban álló, egymás létét meghatározó ökológiai rendszer.”

A költő – Szabó Lőrinc – pedig így fogalmaz:

*Erdő, te boldog! Óh, milliárd
vad mámor együtt, összezárt,
eleven tornyok, részegek,
egymásba habzó emeletek:
a fák virágpor-fellege
egyszerre mindnek gyönyöre:
be dús vagy, erdő, meztelen,
egyetemes nagy szerelem!
(Szerelmes erdő)*

Az erdész egész életét ez az „egyetemes nagy szerelem” határozza meg.

A fák, az erdők varázslatos szépsége előtt mások is fejet hajtanak. Petőfi Sándor, Ady Endre, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc – néhány kiragadott név azok közül, akik verseikben oly nagy csodálattal fordultak a fák, az erdők felé.

Vajon mennyire ismeri a ma embere irodalmunk ezen gyöngyszemeit?

Az erdő, a fa halhatatlanná vált Munkácsy Mihály, Paál László, Csontváry Kosztka Tivadar festményein.

Felismerjük-e a mesterek munkáit? Biztosak vagyunk tudásunkban?

Ezek a gondolatok készítették a Nyírerdő Rt. vezérigazgatóját, Kovács Gábor, hogy a Nyírerdő Rt. nevében felkérje a Hajdú-Bihari Napló szerkesztőségét egy közös műveltségi vetélkedő meghirdetésére.

Az újság örömmel fogadta a kezdeményezést.

A vetélkedő anyagának összeállítására dr. Bakó Endre irodalomtörténész, főszerkesztő vállalkozott. Az ötfordulós műveltségi vetélkedő **Az erdő csodái** címet kapta.

A játék lebonyolítása nagyon pontos koreográfiát igényelt. A Hajdú-Bihari Napló nagy példányszámú szombati számában (november 15.) ún. előzetesben hozta le „Az erdő csodái” vetélkedő indulását, a játék szabályait és a nyerevényeket. Ezt a felhívást a hétfői lapban (november 17.) megismételték. Ezzel az volt a szándék, hogy minél többen értesüljenek a műveltségi vetélkedőről.

A játék november 18-án indult, 5 héten át, minden kedden a kulturális rovatba helyezték el a feladatokat. A játékosok fordulónként három kérdést kaptak, melyből kettő irodalmi és egy zenei vagy képzőművészeti vonatkozású volt.

A válaszokat kizárólag az újságból kivágott szelvényen, minden alkalommal péntekig kellett eljuttatni a szerkesztőségbe. A megfejtést a következő forduló kérdései után közölte a szerkesztő. A verseny kiírása rendkívül szigorú volt, melynek alapján csak azok a játékosok vehettek részt a jutalom-sorsoláson, akik mind az öt forduló feladatait hibátlanul oldották meg.

A Nyírerdő Rt. által felajánlott díjak, melyekért érdemes volt versenyezni:

I. díj: 50 000 Ft, II. díj 30 000 Ft, III. díj 20 000 Ft, IV-X. díj értékes tárgynyermények, XI-XIV. díj: fali vadásznaptárak.

Az I. forduló feladatai:

1. *Hol gyűjtötték e csodálatos népdalt?*

„Zöld erdőben, zöld mezőben sétál egy madár,
Kék a lába, zöld a szárnya, jaj, de gyöngyön jár;
Hív ő engem útitársnak, el is megyek már;
Hív ő engem útitársnak, el is megyek már.”

- a/ Erdélyben
- b/ az Alföldön
- c/ a Dunántúlon

A helyes válasz: Erdélyben.

2. *Melyik elbeszélő költeményből valók e sorok?*

„Vitte őt két lába erdő közepébe,
Sűrű zöld erdőnek sötét közepébe;
Ott őt köszöntötte hollo károgása,
Mely éppen egy esett vadnak szemét ásta.”

- a/ Petőfi Sándor: János vitéz
- b/ Arany János: Toldi
- c/ Garay János: Hány János

A helyes válasz: Petőfi Sándor: János vitéz

3. *Kinek a festménye a Libanoni cédruserdő című kép?*

- a/ Csontváry Kosztka Tivadar
- b/ Ligeti Antal
- c/ Lotz Károly

A helyes válasz: Ligeti Antal

A vetélkedő előkészítése remekül sikerült. 118 válasz érkezett a szerkesztőségbe. A válaszadók nemcsak debreceniek voltak, az egész megye játszott!

„Az erdő csodái”-ra felfigyeltek az emberek!

II. forduló

1. Baróti Szabó Dávid: Egy ledőlt diófához
2. Ady Endre: Magyar fa sorsa
3. Munkácsy Mihály: Erdőrészlet

III. forduló

1. Tóth Árpád: Erdő
2. Nadányi Zoltán: Akácfa halála
3. Paál László: Reggel az erdőben

IV. forduló

1. Farkas Imre: Magyar nóta (szöveg)
2. Szabó Lőrinc: Szerelmes erdő
3. Mészöly Géza: Balatoni halásztanya

V. forduló

1. Bartók Béla: Cantata profana
2. Gulyás Pál: Hegedűszó az erdőn
3. Csontváry Kosztka Tivadar: Magányos cédrus

Költészetünk, képzőművészetünk, zeneirodalmunk „gyöngyszemei” az erdő csodáiról.

A vetélkedő komoly erőpróbát igényelt, talán a kérdéskörök helyi, regionális vonatkozásai miatt (Nadányi Zoltán, Tóth Árpád, Gulyás Pál, Farkas Imre).

Tizennégy játékos tudott csak maximális teljesítményt nyújtani. Véleményük szerint sok kérdés kifejezetten nehéznek bizonyult, nem ritkán több órás könyv- és zeneműtári kutatást igényeltek.

December 22-én egy gyönyörű karácsonyfa előtt megtörtént a sorsolás. „Az erdő csodái” így is valóra váltak.

Debrecen, 1997. december

Szabó Ibolya
Nyírerdő Rt. PR megbízottja